

Getting M. Pryimachenko with other skilled folk artists in Kiev experimental workshops led to the expansion of its plot and thematic range, enriched its means of expression and creative thinking. Since its panels there are elements ornament plant Petrikov (buds, «onion»), folk ceramic murals («comb», «hair») embroidery motifs ('rose' 'floral motifs), weaving (broken line, patterned stripes linearly-striped structure, ornamented with traditional elements depicted device components and interior fabrics), carpet (different types of geometrical ornament).

Analyzed the system of traditional ornamental interior fabrics and apparel central Woodlands that are depicted in the paintings of Maria Prymachenko.

Playing the traditional man-made fabrics, M. Pryimachenko, the author emphasizes generally adheres to folk principles of composition and modular placement patterns on cloth background, such as symmetry, striated structure ornamented bands, plastic nature of links between elements, but recent enough schematically depicted artist almost conventional. M. Pryimachenko not copy embroidered or woven patterns and processes them, and simplifies its conventional designs creates own style. Pryymachenkivski ornaments depicted in traditional art woven goods, probably should be called «double-stylized» as a result of the transformation of the artist are modified in the process of weaving the elements of the surrounding world, the objective environment, as well as «transkanonichnyh» (in the terminology of A. Naiden) and sacred cosmological structures People's collective outlook.

Works of Pryimachenko analysis showed that artist, although not with ethnographic precision, but quite clearly reflected the traditional folk ornaments tissue Polesie. Its panels are mostly plane on the image, but the space painted woven fabric mainly ornamental structured in accordance with local regulations canons. Patterns woodlands apparel and interior fabrics in the analyzed works are largely beyond the established canonical structure, but their ornamentation individually marked. It should also be noted that although the works of M. Pryimachenko fancy present local tradition, but rather they are reflected in the revised form of stylized and somewhat inferior in importance to regional traditional signs.

Key words: weaving, Woodlands, ornaments, works, folk, traditional ornament, Maria Prymachenko, folk artist, cultural and artistic processes twentieth century, color ethnographic, cultural context, global exposure, creativity, Zhitomir Polissia art analysis.

Аннотация

Мойсюк О. Факторы полеского орнамента в произведениях Марии Примаченко

Проанализирована орнаментальная система традиционных интерьерных тканей и одежды Центрального Полесья, изображенные на картинах Марии Примаченко.

Ключевые слова: ткачество, Полесье, орнаментика, произведения, народный, традиционный.

Надійшла до редакції 12.11.2014 р.

УДК 7.28.68.2

В.В. Скурлов, Н.М. Сапфірова

КАРЛ ФАБЕРЖЕ У ТВОРЧОСТІ МИТЦЯ (ДО 90-РІЧЧЯ ЗАСЛУЖЕНОГО ХУДОЖНИКА УКРАЇНИ В. М. БРИКУЛЬЦЯ)

Життя...Таке бурхливе, неспокійне, хистке, з непередбачуваними поворотами долі і водночас таке радісне і щасливе. Митець, що закарбував на полотні безліч характеристик на портретах, промінь сонця, багату палітру неба, землі, моря. Картини, що світяться внутрішньо, тихим, спокійним світлом – вогником, що не обпалює, а зігріває. Художник любить і розуміє життя, бо знає його ціну.

Віктор Михайлович Брикулець народився 23.11. 1924 р. у с. Марківці на Хмельниччині у заможній родині. Батько, Михайло Єфимович, отримавши освіту у Петербурзі, окрім чималого господарства, приділяв достатньо уваги книгам і витонченим видам мистецтва – живопису та музиці. Доброзичлива атмосфера сім'ї, сповнена батьківської любові і високої культури, де цінувалися праця і допомога ближньому, стала тією життєдайною силою, що в подальшому дозволила виявитися глибині і силі таланту.

Незатмарене дитинство минуло. Перші потрясіння сім'я відчула у часи розкуркулювання, коли трагічно загинув батько. А згодом почалася Велика Вітчизняна війна. У 1943 р. Віктор силоміць був вивезений до Німеччини. За ним приходили два рази – на перший, ризикуючи життям, вдалося втекти, на другий – повезли в товарному вагоні на два роки нелюдського існування. Але у долі

молодого чоловіка були свої плани і вона охороняла свого підопічного. Адже він, знесилений, виснажений каторжною роботою і, наостанок, приречений до страти, всупереч усьому вижив.

1946 р. Віктор вирушив до Харкова. Місто подарувало майбутньому художнику зустріч із Л. Черновим – директором Харківського художнього училища. Віктор і його старший брат Платон були запрошені до майстерні директора і це стало вирішальним моментом подальшої долі. У майстерні Л. Чернова працювала його дружина – Олена Яковенко, яка у майбутньому стала викладачем живопису Віктора Михайловича.

За рекомендацією Леоніда Івановича, Віктор відвідав майстерню М. Самокиша (1860-1944 рр.), де він додатково відчув покликання обраного ним професійного напрямку й отримав допомогу – дещо з пензлів та фарб самого Миколи Семеновича. М. Самокиш свого часу співпрацював із К. Фаберже, чия історична постать з часом також відіграє важливу роль у житті художника.

Завдяки відповідальному підходу та ретельній підготовці до вступу в училище, 1946 р. Віктор успішно склав іспити і був зарахований до закладу. Слід віддати належне вступним вимогам і високому рівню викладання. Екзамени справді складали лише сильніші, а викладач був незаперечним авторитетом для своїх учнів.

Віктору Михайловичу пощастило спілкуватися і навчатися у сузір'я митців, виїздити на етюди з учнем В. Маковського та І. Репіна проф. О. Кокелем. Основи художньої дисципліни були закладені викладачами М. Сліпченко, Л. Фітільовим. Виступ С. Прохорова та сеанси живопису від П. Котова залишили слід у творчій натурі студента.

Роки навчання промайнули і почалися будні безперервної праці. Творчість Віктора Михайловича захоплює різноманіттям і здатністю передавати настрої, миттєвість моменту. Картини художника (понад 6000), охоплюють портретну групу історичних осіб України, героїв праці радянської епохи і сучасності. Ода працелюбству – так можна визначити серію портретів людей різного віку і професій. Художник оспівує жіночу красу – жінку молоду та зрілу. На зміну красі молодості приходять краса внутрішнього світу, духовна наповненість, мудрість. Ці якості формуються тільки досвідом та роками. Власне бачення природи відобразилося у натюрмортах та реалістичних пейзажах. Легке повітря Криму, природа півострова, бурхливе чи спокійне море, Карпати, Прибалтика – багато робіт художник присвятив місцям, куди його спрямовувала доля.

Місія художника полягає у фіксації моменту, як даної хвилини, так і перспективи часу. У свою творчу діяльність майстер «занотовує» історію людей, що її творять.

У кожній епохи є свої кольори. Темні, приглушені, м'які, освітлені свічками, відображають більш давні події та осіб. Це – серія портретів видатних осіб України, що вплинули на хід її історії. Овіяні таємним подихом секретів, які забрали з собою, вони дивляться на нас загадково і в той же час задумливо. Портрети «Письменник Д. Гурамівлі» (1969 р.), «Портрет Данила Апостола» (1994 р.) «Галшка Гулевичівна. Засновниця Києво-Могилянського братства» (1997 р.), «Раїна Вишневецька» (2008 р.) й ін.

Спокійні пастельні тони, характерні для фотографій кінця XIX – початку XX ст.: «А. Сластьон, художник. Класик українського живопису» (1997-1998 рр.).

Герої плакатної графіки, трансформовані у реалізм радянської епохи, знайшли своє почесне місце серед серії типажів людей праці. В образах читається почуття власної гідності, обличчя іноді з печаткою втоми, інколи усміхнені. «Професійні» роботи оспівують працю, адже саме завдяки їй можлива часткова реалізація потенціалу людини. Розуміння художником теми зводить на високий рівень кожного працюючого і доносить до глядача думку, що немає «важливих» та «неважливих», «потрібних» чи «непотрібних» спеціальностей. Портрети присвячені як звичайним людям, так і тим, чийі заслуги відмічені на державному рівні. Характерна особливість подачі образу героїв полягає в тому, що їх зображення подано або в професійному або в українському національному одязі.

Роботи «Герой соцпраці А. Балюк, доярка» (1977 р.), «Портрет водія В. Юрченка» (1982 р.), «Дільничний майор міліції Миргородського району М. І. Поцяпун» (1982 р.), «Музикант А. Козієнко» (1983 р.), «Д. Шостакович», (1985 р.), «Майстер різби по дереву В. Кваша» (1987 р.), «Народна поетеса К. Литвиненко» (1993 р.), «Заслужений лікар України Н. П. Мельник» (1996 р.), «Письменник А. Димаров» (2009 р.), «Архітектор Ф. Кричевський» (2006 р.), «Доктор В. Берсенєв» (2006 р.) та багато ін.

Чорно-біла палітра документує виразні образи, відображені за допомогою графіки, де уява відходить на другий план, залишаючи нас сам на сам з характером портретованого – «А. Криворучко, в'язень табору «Заксенхаузен» (1985 р.), «І. Гурін» (1986 р.), «В. Гришко, інженер» (1988 р.), «Гетьман України Богдан Хмельницький» (2006 р.), «Поет і філософ Г. Сковорода» (2006 р.), «Патріарх Мстислав» (2006 р.) та ін.

Окрема сторінка вписана у творчий шлях В. Брикульця Міжнародним меморіальним фондом К. Фаберже, історія якого починається 1997 р. Почесним головою обрано правнучку Карла Фаберже –

Тетяну Федорівну Фаберже (Женева, Швейцарія). Основні завдання фонду полягають у меморіалізації пам'яті К. Фаберже, дослідницькій і видавничій діяльності, що стосується історії відомої ювелірної фірми. Плідна співпраця за підтримки вченого секретаря Фонду К. Фаберже В. Скурлова (Санкт-Петербург) продовжується майже 10 років.

Із споминів В. Скурлова: «Я познайомився з Віктором Михайловичем у вересні 2005 року, а портрет Тетяни Федорівни і мій Олег Рудаков замовив у травні 2005. До мого приїзду вони були виконані».

К. Фаберже, як відомо, окрім магазинів у Санкт-Петербурзі, Москві, Лондоні, відкрив магазини в Одесі і Києві. Одеська філія працювала успішно з 1901 по 1918 рр., у Києві – з 1906 по 1911 рр. [4]. Київ на той час являв собою промисловий і фінансовий центр, відповідно були розрахунки на заможну клієнтуру. Але в місті була зосереджена велика кількість ювелірних майстерень і магазинів. Станом на 1902 р. у Києві їх кількість становила 92 [2; 64]. Однією з найуспішніших не лише в Києві, а й у Південно-Західній частині Російської імперії була фабрика ювелірних виробів Й. Маршака. Існує припущення, що це і стало причиною закриття магазину К. Фаберже у Києві 1911 р.

Дослідницька робота щодо діяльності філій призвела до започаткування 2008 р. проекту «Україна і Фаберже» [4]. Він отримав замовлення на картину «К. Фаберже в Одесі» 2006 р., що і стало початком серії картин на тему «Фабержіани».

У рамках проекту В. Брикулець виконав декілька робіт: «Тетяна Федорівна Фаберже» (2005 р.), «Портрет Валентина Скурлова» (2005 р.), «К. Фаберже в Одесі» (2006 р.), «К. Г. Фаберже у 1918 р.» (2006 р.), «Тетяна Фаберже» (2008 р.), «Карл Фаберже з синами» (2009 р.), «Портрет Карла Фаберже» (2010 р.), «Карл Фаберже у Києві» (2013 р.), «Портрет Франца Бірбаума (на тлі Альпійських скель, 1930-ті рр.)».

За оцінкою правнучки великого ювеліра Тетяни Федорівни портрет «К. Г. Фаберже у 1918 р.» визнаний найкращим з існуючих і посів почесне місце на логотипі Фонду.

2012 р. був написаний портрет М. Глоби – директора Строгановського училища (Москва, 1895-1917 рр.), з яким співпрацював Є. Фаберже (син К. Фаберже) у роки еміграції в Парижі. Портрет М. Глоби подарований В. Скурловим Полтавській художній галереї.

Репродукції картин Віктора Михайловича за тематикою Фаберже опубліковані у книгах В. Скурлова (у співавторстві) «К. Фаберже и его продолжатели» (2009 р.) [5], «Михаил Перхин – ювелир фирмы Фаберже» (2011 р.) [6], «К. Фаберже и петербургские ювелиры» (2012 р.) [7], «Агафон Фаберже в Красном Петрограде» (2012 р.) [1].

У журналах «Антикварное обозрение» (2009 р.) та «Русский ювелир» (2009 і 2014 рр.) йому присвячені персональні статті. Картини художника опубліковані також в українських ювелірних та антикварних журналах. Творчість Віктора Брикульця відома усьому ювелірному співтовариству пострадянського простору.

Роботи В.М. Брикульця експонуються та знаходяться у фондах багатьох музеїв України, приватних колекціях в Україні, Росії, США, Канади, Фінляндії, Німеччині, Ізраїлю, Швейцарії, Болгарії, Австралії.

Заслуги Віктора Михайловича відмічені Почесними грамотами Кабінету Міністрів України, обласними (Полтавською та Миргородською) радами. Він - член Національної спілки художників України (1999 р.), заслужений художник України (2007 р.). 2006 року за втілення художнього образу К. Фаберже у серії робіт нагороджений орденом К. Фаберже III ступеню від Міжнародного меморіального фонду його імені.

Віктор Михайлович – кавалер інших орденів Фонду, ордену Української православної церкви «Козацька слава», «За заслуги» III ступеню, лауреат Миргородської літературно-художньої премії ім. А. Шевченка, «Почесний громадянин м. Миргорода», переможець загальноміського рейтингу популярності «Людина року – 2008». За втілення художнього образу К. Фаберже, членів його родини, нащадків та інших історично пов'язаних з ним осіб, В. Брикулець нагороджений Орденом Карла Фаберже III ступеню, відмічений іншими нагородами цього Фонду. Відомі експерти і мистецтвознавці (член Національних спілок письменників та журналістів України Н. Виноградова-Харасайло (Миргород), канд. мистецтв., експерт з оцінки художніх цінностей РФ, вчений секретар міжнародного меморіального фонду К. Фаберже В. Скурлов (Санкт-Петербург), мистецтвознавці Г. Семенюк (Донецьк) та І. Федоровою (Санкт-Петербург) неодноразово висвітлювали творчий шлях видатного художника.

Список використаної літератури

1. *Агафон Фаберже в красном Петрограде*. Научн.-иллюстр. издание / Авт.-сост. Рупасов А. И., Скурлов В. В., Фаберже Т. Ф., Бернев С. К. – СПб. : Лики России, 2012. – 280 с. : ил.

2. *Арустамян Ж. Г.* Ювелірна фабрика Йосипа Маршака [Текст] / Ж. Арустамян // Пам'ятки декоративно-ужиткового мистецтва з колекції музею історичних коштовностей України – філії Нац. музею історії Укр.: зб. наук. пр. – К., 1993. – С. 63–74. – Бібліогр. : 14 назв.
3. *Виктор Брикулець* : Альбом. – СПб. : Лики России. – 2009. – 176 с. : ил.
4. *Капітул орденів Меморіального фонду Фаберже*. Проект «Україна і Фаберже» / Авт.-сост. В. В. Скурлов. – К., 2013. – 28 с. : ил.
5. *Скурлов В. В.* Карл Фаберже и его продолжатели. Камнерезные фигурки Русские типы. Научно-иллюстрированное издание / Скурлов В. В., Фаберже Т. Ф., Илюхин В. Н. – СПб. : Лики России. – 2009. – 640 с. : ил.
6. *Скурлов В.* Михаил Перхин – ювелир фирмы Фаберже. Кавалеры ордена Михаила Перхина / В. В. Скурлов, Т. Ф. Фаберже, Е. С. Демкина, С. И. Квашнин. – СПб. : Д.А.Р.К. – 2011. – 200 с. : ил.
7. *Фаберже Т. Ф.* К. Фаберже и петербургские ювелиры: Сб. мемуаров, статей, архивных документов по истории русского ювелирного искусства / Т. Ф. Фаберже, А. С. Горыня, В. В. Скурлов. – СПб., 2012. – 712 с.

Резюме

Аналізується життєвий і творчий шлях заслуженого художника України Віктора Брикульця.
Ключові слова: Віктор Брикулець, живопис, міжнародний меморіальний фонд К. Фаберже.

Summary

Skurlov V., Sapfirova N. To the 90 year of the deserved artist of Ukraine In. M. Brikuletc. Carl Fabergé. is in work of artist

We analyze the life and career of Honored Artist of Ukraine Victor Brykultsya to mark its anniversary, highlights the spiritual atmosphere of his family, who lived in Khmelnytsky and had a significant influence on the personality, artistic environment that brought the future artist, years of training and competition of artistic education.

The attention on the teaching staff of educational institutions, which attained professional skills upcoming artist reveals the system of organization of the artistic process, the artist shows the creative relationship with prominent people.

The article analyzes in detail the artistic works produced in different years living and reproducing the artist's attitude to the environment and the social and cultural processes witnessed by him.

The attention paid to the color scheme of the artist and the specifics of its use in art works of various social direction.

A separate page is inscribed in the career of artist V. International Brykultsya K. Faberge Memorial Foundation, whose history begins in 1997, according to the article.

The main objectives of the Fund are to memorializatsiyi memory K. Faberge, research and publishing activities related to the history of famous jewelry company and its founder.

Close cooperation with the support of the Foundation Scientific Secretary V. K. Faberge Skurlova (St. Petersburg) continues nearly 10 years and provides its artistic result.

It is noted that it was Victor Brykulets launched a series of paintings about the life and work of the famous jeweler Carl Faberge for which it was created and memorial fund.

The article art analysis of these and other pictures related to artistic practice in Russia and Ukraine.

Work VM Brykultsya, emphasized by the author, and are exhibited in the collections of many museums in Ukraine, private collections in Ukraine, Russia, USA, Canada, Finland, Germany, Israel, Switzerland, Bulgaria, Australia, giving information not only about famous people of our time but also about the artistic potential of local artists.

Key words: Victor Brykulets, painting, education, artistic environment, international Karl Faberge Memorial Foundation, art, artist, hero of the day, the artist in the XX-XXI century arts, palette, exhibition activities.

Аннотация

Скурлов В.В., Сапфировова Н.М. Карл Фаберже в творчестве художника (к 90-летию заслуженого художника Украины В.М. Брыкульця)

Анализируется жизненный и творческий путь заслуженого художника Украины Виктора Брыкульця.

Ключевые слова: Виктор Брыкулець, живопись, международный мемориальный фонд К. Фаберже.

Надійшла до редакції 25.11.2014 р.